

Ad Astra

Asociație a cercetătorilor români din întreaga lume

<https://ad-astra.ro> ◊ office@ad-astra.ro

Șos. Nicolae Titulescu, Nr.155, Bl.21C, Sc.C, Ap.98

S1, București ◊ CIF: 14905018 din 26/09/2002

5 iunie 2023

Către: Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării
În atenția dlui Sebastian Burduja, ministru

Clarificați urgent cazul Bode!

Stimate domnule ministru,

Persistența contradicțiilor între verdictele comisiilor de etică, simultan cu disponibilitatea largă, în spațiul public, a dovezilor de plagiat în cazul Lucian Bode, compromis grav credibilitatea sistemului academic din România, a demnitarilor de resort și a guvernului.

Situația actuală

Suspiciunile privind teza de doctorat a domnului Bode, precum și cartea sub forma căreia a fost publicată, au apărut în cursul anului trecut. Conținutul tezei, deși “publicată”, a fost foarte dificil de consultat de către public. Universitatea Babeș-Bolyai, prin comisia de etică, a decis inițial că nu ar fi vorba de un plagiat. Apoi, în fața dovezilor implacabile care au apărut, a revenit asupra acestei decizii, constatând că teza conține plagiate [1].

În luna mai 2023, Consiliul Național de Etică (CNE, CNECSDTI), hotărăște că, din contră, cartea prin care s-a publicat conținutul tezei, nu ar fi plagiată [2]. Această hotărâre este contestată imediat prin demisia președintelui CNE [3], apoi prin apariția unor ample analize care demonstrează că hotărârea CNE este eronată [4–6].

Această incapacitate sistemică de a asigura, mai întâi, accesul public la conținutul tezelor de doctorat și apoi analiza rapidă, coerentă și plauzibilă a unor cazuri, în definitiv, simple, agravează degradarea imaginii comunității științifice românești și compromite grav credibilitatea MCID/CNE și a întregului guvern, precum și onorabilitatea personală a demnitarilor responsabili.

Factori și circumstanțe care contribuie la această situație

Sistemul românesc de asigurare a integrității cercetării, inclusiv a studiilor doctorale, suferă de o serie de disfuncții severe, multe dintre acestea fiind introduse și menținute chiar de autoritățile statului, prin legislație, proceduri și decizii operaționale. Astfel:

1. deși, conform legii, tezele de doctorat sunt publice, în practică procedurile permit restricționarea extremă a accesului publicului la conținutul acestora;

2. deși, teoretic, orice persoană sau grup are dreptul să citească, să analizeze și să exprime păreri despre documente publice, în practică, chiar comisii și comitete care au ca misiune efectuarea de investigații privind astfel de documente pot fi hărțuite prin acțiuni abuzive, atât acțiuni administrative cât și acțiuni în justiție;
3. deși au trecut 20 de ani de la promulgarea legii 319/2003, care prin art. 38 obligă guvernul să adopte, prin hotărâre, un cod național de etică, cod după care, conform legii 206/2004, CNE ar trebui să analizeze diversele cazuri, nici până astăzi nu a fost adoptată această hotărâre de guvern și nici măcar nu a fost inițiată de către MCID;
4. ca o consecință, nici codurile de etică pe domenii, menționate în legea 206/2004, și care ar fi trebuit să fie compatibile cu codul național, nu au fost elaborate;
5. această situație obligă comisiile de etică să interpreteze direct prevederile legii 206/2004 privind abaterile de la etică, deși nu au, în general, capacitatea să o facă, în mod normal activitatea organismelor de acest tip trebuind să se desfășoare pe baza unor normative secundare, detaliate și aplicate;
6. de aici rezultă imposibilitatea unificării practicii în materia investigării abaterilor de conduită, fapt care contribuie la apariția de decizii discordante și contestabile;
7. prevederile legii 206/2004, ale legii 1/2011 și ale proiectului de lege a învățământului superior nu sunt compatibile cu Codul European de Conduită pentru Integritate în Cercetare (ALLEA);
8. legislația românească nu are decât prevederi legate de investigarea și sancționarea unor abateri de conduită, nu există prevederile pozitive și preventive din codul ALLEA;
9. deși prin legea 179/2022, care transpune directiva 1024/2019, organizațiile publice de cercetare ar trebui să asigure arhivarea datelor de cercetare și accesul public la aceste date, unul din mecanismele esențiale pentru asigurarea integrității cercetării, această lege nu este operaționalizată și restul legislației nu reflectă aceste obligații;
10. capacitatea organismelor existente la nivel național (CNE, CEMU, CNATDCU), care ar trebui să monitorizeze starea integrității cercetării și să propună politici, precum și să analizeze unele cazuri deosebite de abateri, este mult subdimensionată în raport cu misiunile acestora și este foarte ușor de obstrucționat prin diverse abuzuri administrative, astfel încât acestea sunt deseori copleșite de volumul de muncă și de dificultățile procedurale.

Propuneri

Considerăm că următoarele măsuri ar putea conduce la ameliorarea situației grave a sistemului românesc de asigurare a integrității în cercetare, precum și a cazului în chestiune:

1. formarea urgentă a unei comisii comune MCID/CNE+UBB care să reanalizeze atât cele două lucrări contestate (teza și cartea) luând în calcul și toate sesizările și dovezile transmise de public, și în orice caz toate dovezile din referințele 5 și 6, și care să adopte o concluzie finală, care să fie înșușită de ambele instituții; raportul comisiei trebuie să explice și cum s-a ajuns la discordanțele din deciziile anterioare;

2. adoptarea imediată prin hotărâre a guvernului a Codului European de Conduită pentru Integritate în Cercetare (ALLEA) ca și cod național de conduită în sensul art. 38 din legea 319/2003; menționăm că respectarea și operaționalizarea codului ALLEA este oricum obligatorie pentru toate organizațiile beneficiare (deci și doritoare) de finanțări europene de cercetare;
3. declanșarea imediată a procesului de întocmire și adoptare a codurilor de etică prevăzute de lege și a ghidurilor aferente, coduri care trebuie să fie conforme cu cadrul general al codului ALLEA;
4. modificarea legislației primare și secundare pentru armonizare cu codul ALLEA și cu legea 179/2022, operaționalizarea acestora în organizațiile de cercetare;
5. precizarea, în legislație, a termenului ‘document public’ sau ‘publicare’ ca însemnând starea unui document de a fi imediat accesibil oricărui membru al publicului, precum și a responsabilității de asigurare a accesului și a sancțiunilor pentru lipsa acestui acces;
6. reafirmarea în legislație a faptului că orice persoană, structură, organizație are dreptul să analizeze orice document public și să emită opinii asupra acestuia și sancționarea obstrucționării exercitării acestui drept.

În lipsa unei clarificări satisfăcătoare a acestui caz și a altora asemănătoare, precum și în lipsa unor măsuri convingătoare, care să prevină repetarea acestora, ne temem ca atât credibilitatea MCID ca autoritate de stat pentru cercetare-dezvoltare, cât și credibilitatea României ca stat de prim rang, capabil să contribuie major la dezvoltarea cunoașterii universale, riscă să fie compromise complet, pentru o lungă durată de timp.

Cu respect,

Membrii Asociației Ad Astra

1. Hotărârea nr. 1/2023, Comisia de etică a UBB Cluj. https://www.ubbcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Hotararea_1_2023_a_Comisiei_de_Etica_comunicat.pdf
2. Hotărârea CNECSDTI nr. 40 din 18.05.2023 și Raportul final nr. 40 privind soluționarea Autosesizării CNECSDTI nr. 36/23.02.2023 derivată din Contestația înregistrată cu nr. 1739/30.01.2023 de la Lucian Nicolae Bode împotriva Hotărârii nr. 1/228/10.01.2023 a Comisiei de Etică a Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, prin care s-a admis Autosesizarea UBB nr. 10/13.12.2022 privind dl. Lucian Nicolae Bode, conform Anexei 1 parte integrantă din prezenta hotărâre. <http://cne.ancs.ro/wp-content/uploads/2023/Hot%C4%83r%C3%A2rea%20CNECSDTI%20nr.%2040%20din%2018.05.2023%20C8%99i%20Raportul%20final%20nr.%2040.pdf>
3. Șeful Comisiei care l-a absolvit pe Bode de plagiat a demisionat: Analiza tezei trebuie să fie simplă. Revista 22. 25/05/2023 <https://revista22.ro/actualitate-interna/seful-comisiei-care-l-a-absolvit-pe-bode-de-plagiat-a-demisionat-analiza-tezei-trebuie-sa-fie-simpla>
4. „Greșeală de citare” sau plagiat? Dumitru Sandu 26/05/2023 <https://www.contributors.ro/greseala-de-citare-sau-plagiat/>
5. Radiografia unei mușamalizări, frază cu frază (I): CNE confirmă că Lucian Bode a plagiat de cel puțin 26 de ori, dar îl declară neplagiator Emilia Șercan. PressOne, 29/05/2023 <https://pressone.ro/radiografia-unei-musamalizari-fraza-cu-fraza-i-cne-confirma-ca-lucian-bode-a-plagiat-de-cel-putin-26-de-ori-dar-il-declara-neplagiator/>
6. Radiografia unei mușamalizări, frază cu frază (II): cum a ignorat CNE zeci de dovezi de plagiat pentru a-l declara neplagiator pe Lucian Bode Emilia Șercan. PressOne, 30/05/2023 <https://pressone.ro/radiografia-unei-musamalizari-fraza-cu-fraza-ii-cum-a-ignorat-cne-zeci-de-dovezi-de-plagiat-pentru-a-l-declara-neplagiator-pe-lucian-bode/>